СЕКЦІЯ 10
SECTION 10

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА ГЕОПОЛІТИКА
INTERNATIONAL RELATIONS AND GEOPOLITICS

УДК 341.3:341.233

Стамат В. М.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування,
Миколаївський національний аграрний університет
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-5789-4023
Ромбак В. П.
здобувач вищої освіти спеціальності D3 Менеджмент
другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Миколаївський національний аграрний університет

РОЛЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВРЕГУЛЮВАННІ ГЛОБАЛЬНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Трансформація сучасної системи міжнародної безпеки супроводжується зростанням кількості локальних та регіональних збройних конфліктів, які часто виходять за межі традиційного міждержавного протистояння. За останні двадцять років суттєво зросла загальна кількість збройних конфліктів: з 35 у 2007 році до 49 у 2024 році, зокрема у 2022 році їх налічувалось 56, з них війн було 4 у 2007 році, а у 2024 році їх налічувалось 19, тобто зростання відбулось більш, ніж в 4 рази. Ще більш загрозливим є зростання кількості смертей протягом року: у 2024 році порівняно з 2023 роком – на 27,1% [1, 2]. За цих умов миротворча діяльність залишається одним із ключових інструментів міжнародного співтовариства для стримування агресії, захисту цивільного населення та відновлення стабільності. М. В. Кривонос та О. В. Шевченко зазначають, що сучасна миротворчість перетворилася з допоміжного механізму стримування на комплексний інститут врегулювання та запобігання конфліктам [3].

Характерною рисою розвитку миротворчої діяльності є суттєва зміна змісту та завдань самих місій. Якщо на початкових етапах ключовою метою операцій було розмежування конфліктуючих сторін і моніторинг дотримання режиму припинення вогню, то сучасні міжнародні реалії вимагають реалізації

комплексних мандатів. В. І. Головченко наголошує на тому, що трансформація миротворчості відбулася шляхом переходу від спостереження до багатовимірних операцій, які включають цивільний, правозахисний та гуманітарний компоненти [4].

Важливою особливістю сучасного етапу є еволюція функціонального призначення місій. У науковій літературі виокремлюють три основні напрями: підтримання миру (peacekeeping), примушення до миру (peace enforcement) та розбудова миру (peacebuilding). Р. О. Загребельний відзначає, що успішність сучасних операцій вимагає одночасного вирішення безпекових завдань та відновлення функціональності державних інститутів у постконфліктний період [5]. Подібний підхід дає змогу усувати безпосередні причини конфлікту, а не лише ліквідовувати його зовнішні наслідки.

Водночас практична реалізація миротворчих місій зіштовхується із серйозними нормативно-правовими та інституційними обмеженнями. Ключовою проблемою залишається зниження ефективності традиційних безпекових структур, перш за все Ради Безпеки ООН, через використання права вето окремими державами-членами. На це звертають увагу Т. М. Гранчак та А. В. Попов, підкреслюючи потребу у підсиленні ролі регіональних організацій (зокрема НАТО та ЄС), які здатні оперативно реагувати на кризи в умовах політичного блокування рішень на глобальному рівні [6].

Окремим викликом є виникнення асиметричних і гібридних конфліктів, де сторонами протистояння часто виступають недержавні збройні формування. За таких умов класичні принципи миротворчості – нейтралітет та згода всіх сторін конфлікту – часто втрачають свою дієвість. С. О. Федонюк зазначає, що загрози безпеці самих миротворців та цивільного населення вимагають надання місіям більш рішучих мандатів на застосування сили для захисту миру [7].

Таким чином, миротворча діяльність залишається неодмінним елементом врегулювання глобальних збройних конфліктів, однак її інструментарій потребує якісного оновлення. Для підвищення ефективності миротворчих заходів необхідне реформування прийняття рішень у міжнародних організаціях, посилення координації з регіональними структурами безпеки та розширення повноважень місій щодо захисту цивільного населення.

Список літератури

1. Стамат В.М., Зарецька А.С. Специфіка міжнародних конфліктів та шляхи їх подолання. *Інтеграція науки та практики управління в умовах соціокультурних трансформацій:* матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 25 квітня 2024 року). Полтава: Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. 2024. С. 352-355. URL : https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18473

2. Стамат В.М. Міжнародні конфлікти як прояв глобальних небезпек світу. *Глобальні цілі сталого розвитку – безпека світу, соціально-економічні та екологічні прояви, можливості активізації партнерства* : круглий стіл з питань національної (економічної) безпеки, (12 листопада 2020 р., Миколаїв). Миколаїв : МНАУ, 2020. С. 55-58. URL : http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8278

3. Кривонос М. В., Шевченко О. В. Еволюція та сучасні тенденції розвитку миротворчої діяльності ООН. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія: Міжнародні відносини. 2023. Вип. 14. С. 45–51. DOI: 10.24144/2410-8731.2023.14.45-51.

4. Головченко В. І. Трансформація миротворчих операцій у сучасній системі міжнародної безпеки. *Політичне життя*. 2022. № 3. С. 112–119. DOI: 10.31558/2519-2949.2022.3.14.

5. Загребельний Р. О. Багатовимірні миротворчі місії як інструмент постконфліктної розбудови миру. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2023. Вип. 156. С. 88–95. DOI: 10.17721/2415-881X.2023.156.88-95.

6. Гранчак Т. М., Попов А. В. Роль регіональних організацій у врегулюванні сучасних збройних конфліктів. *Стратегічні пріоритети*. 2024. № 1. С. 34–42. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.1.34-42.

7. Федонюк С. О. Проблеми ефективності миротворчих місій в умовах гібридних загроз. *Вісник Львівського університету*. Серія міжнародні відносини. 2023. Вип. 54. С. 201–209. DOI: 10.30970/vir.2023.54.201.